

6. Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа) // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2000. – № 2. – С. 3-22.
7. Козлова О. І. Основні стратегії педагогічного впливу при традиційному та інноваційному підходах до навчання / О. І. Козлова // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: Збірник наукових праць / [ред. кол. Л. І. Даниленко та ін.]. – К. : Логос, 2000. – С. 239-245.
8. Лунячек В. Е. Елементи технології управління сучасною школою. Гімназія / В. Е. Лунячек. – Х., 1999. – 142 с.
9. Остапчук О. Методологія інноваційних процесів – крок до розуміння сутності / О. Остапчук // Рідна школа. – 2004. – Листопад. – С. 3-6.
10. Остапчук О. Є. Інноваційні процеси в освіті : пошук істини триває / О. Є. Остапчук // Підручник для директора. – 2003. – № 4. – С. 3-8.

Олеся Погрібняк

НОВАТОРСТВО ОСВІТНЬОЇ ПРАКТИКИ ЧЕРНІГІВСЬКОГО КОЛЕГІУМУ: ВІД ІСТОРІЇ ДО СЬОГОДЕННЯ

Реформування освітньої системи на етапі сьогодення зумовило появу нових технологій навчання. Інноваційні ідеї характеризуються спрямованістю на системні зміни у структурі та змісті педагогічної діяльності. Аналіз наукової літератури свідчить про те, що проблема освітнього новаторства є актуальною і тому привертає значну увагу широкої педагогічної громадськості. Вітчизняні та зарубіжні дослідники в останнє десятиліття ґрунтовно займаються проблемою інноваційної діяльності освітніх закладів. Зокрема, питання педагогічної інноватики відображаються у працях К. Ангеловські, Л. Даниленко, В. Паламарчук, І. Підласого, А. Пригожина, І. Дичківської та ін. Особливості інноваційної педагогічної діяльності досліджується в роботах російських науковців В. Загвязинського, Л. Подимової, В. Сластьоніна, Н. Лапіна та ін.

На сучасному етапі розвитку освітньої системи характерними для її удосконалення є спрямованість на розвиток особистості дитини і поява у зв'язку з цим різних підходів до визначення змісту та методичного забезпечення школи. Не дивно, що саме освіта розглядається як базовий, пріоритетний чинник проектування соціалізованої, конкурентоспроможної особистості. «Нині створюється нова педагогіка, характерною ознакою якої є інноваційність – здатність до оновлення, відкритість новому» [1, с. 7].

Кожен освітній заклад країни стає осередком створення фундаментальної наукової концепції, що вимагає від учасників педагогічної діяльності інтенсивного наукового пошуку. Та не можна однозначно стверджувати, що реформація освіти розпочалася в умовах теперішнього розвитку ринкової економіки, науково-технологічного й гуманітарного прогресу. Як показує практика, генеза будь-якого навчального закладу на будь-якому історичному етапі не можлива без освоєння педагогічних нововведень.

Розвиток Чернігівського колегіуму (1700-1776 рр.) показує, що саме реформація освіти є запорукою розвитку навчального закладу.

Чернігівський колегіум – один з найстаріших навчальних закладів України – створений у 1700 році церковним дячем і педагогом Іоаном Максимовичем при кафедральному Борисоглібському монастирі за безпосередньої підтримки та фінансування гетьмана І. Мазепи. Процес становлення Чернігівського колегіуму як навчального закладу тривав декілька років. Це пояснюється не тільки відсутністю коштів, приміщень, але й тим, що в колегіумі панувала класна, а не предметна система викладання, коли один учитель навчав усіх предметів і разом зі своїм класом поступово переходив від нижчого до вищого курсу. Та не зважаючи на це, саме колегіум вже у перші роки свого існування стає взірцем просвітницької діяльності на теренах Лівобережної України [6, с. 81].

Створивши Чернігівський колегіум, вихованці Києво-Могилянського колегіуму запроваджують у ньому демократичні порядки, гуманістичні традиції, притаманні укра-

їнським навчальним закладам. Тут здобували знання представники різних верств тогочасного суспільства: козацької старшини, рядового козацтва, духовенства, міщан, селянства. Він був загальнонаціональним закладом, в якому навчалося чимало вихідців з різних регіонів Гетьманщини, а також з українських земель, які перебували у складі Речі Посполитої. Побудований на засадах європейської освіти, він поряд з Києво-Могилянською академією виступав як важливий осередок та провідник західноєвропейських культурних впливів на значній території, сприяв зближенню західної та української культур [5, с. 3].

Педагогічні ідеї фундаторів Чернігівського колегіуму (І. Максимовича, Л. Барановича та ні.) ґрунтуються на засадах демократичних традицій, а тому займають чільне місце у скарбниці вітчизняної педагогічної думки і мають значний вплив на подальший розвиток вищої школи України.

Після реорганізації Чернігівського колегіуму в 1786 р. в духовну семінарію, його педагогічні здобутки не лишалися забутими. Духовна семінарія продовжує традицію підготовки освічених педагогічних кадрів.

Як зазначає С. Мащенко [2], якісно новим, що відрізняло в навчальному процесі семінарію від колегіуму, було уведення при єпископі Феофілі (Ігнатовичі) богослов'я, викладання єврейської мови для кращого розуміння семінаристами Старого Заповіту. Серед слухачів семінарії зростає інтерес до світських наук: логіки, всесвітньої та російської історії, психології, фізики. Значної уваги стали приділяти фізичному, моральному, естетичному розвитку студентів.

Загалом семінарія намагалася відповідати тим вимогам, які виникали в освітній сфері у кінці XIX століття, а саме готувала високоосвічених, культурних особистостей.

Історія Чернігівського колегіуму продовжується вже в практиці Учительського інституту (1916 р.), який почав свою діяльність як навчальний заклад вище середнього типу. Новостворений інститут неодноразово реорганізовується аж до 2010 року, коли Указом Президента України йому присвоюється статус Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка.

Протягом останніх років Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка розвиває інноваційні технології навчання, створивши для їх реалізації відповідну інфраструктуру та організаційно-методичне забезпечення.

Універсальність педагогічної освіти обумовлена специфікою університетської освіти взагалі і передбачає розвиток професійних компетенцій студентів як універсальних способів дій з пошуку і обробки інформації, представленої в дисциплінах соціально-гуманітарного, антропологічного і предметного блоків змісту. Процес фундаментальної підготовки вчителя відбувається у взаємозв'язку з перебудовою освітнього процесу у самому університеті, із змінами його структури, створенням нової інфраструктури освіти. Інтеграція наукової і освітньої діяльності зумовлює розвиток педагогічного університету як соціокультурного дослідницького центру, в якому проводяться фундаментальні і прикладні дослідження, здійснюється моніторинг якості освіти, виявляються проблеми і визначаються шляхи їх вирішення. Взаємодія професорсько-викладацького складу та студентів створює єдиний простір наукового пошуку, в якому у майбутнього вчителя не тільки формуються необхідні знання, але і розвиваються професійно-педагогічні компетенції.

Створювані навчально-методичні ресурси орієнтовані на підтримку самостійної роботи студентів. Їх пізнавальна мотивація активізується завдяки блочно-модульній побудові навчальних курсів, оснащенню навчально-методичних комплексів діагностичними матеріалами, створенню електронних підручників і навчальних посібників. Однак запровадження сучасних освітніх та інформаційних технологій не означає, що вони повністю замінять традиційну методику викладання, вони будуть її складовою частиною [4, с. 256].

Оскільки освітня система України має відповідати вимогам часу, то розробка і апробація нових педагогічних проектів у генезі навчальних закладів (від Чернігівського колегіуму (1700) до Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка (2010) є основною ознакою безперервного наукового

пошуку, прагнення до вдосконалення і оптимізації навчального процесу, забезпечення різнобічного розвитку учнів та постійного професійного зростання педагогічних працівників.

Список використаної літератури

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник / Ілона Миколаївна Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 351 с.
2. Мащенко С. Філософсько-освітні принципи Чернігівського науково-літературного кола кінця XVII – початку XVIII ст. [Електронний ресурс] / Станіслав Мащенко. // Українознавство. – 2004. – № 2 (11). – Режим доступу : <http://www.ualogos.kiev.ua/text.html?id=1875&number=50&category=6&skip=60>
3. Сластенин В. А. Педагогика. Инновационная деятельность / В. А. Сластенин, Л. С. Подымова – М.: Магистр, 1997. – 223 с.
4. Стрілець С. І. Інноваційні теоретико-методологічні підходи до навчання студентів в контексті сучасних освітніх систем. / С. І. Стрілець // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2012. – Вип. 31 – С. 253-259.
5. Травкіна О. І. Чернігівський колегіум (XVIII ст.) : автореф. дис. ... канд. істор. наук : 07.00.01 / О. І. Травкіна. – Львів, 2003. – 18 с.
6. Травкіна О. І. Чернігівський колегіум (1700-1786). / Ольга Іванівна Травкіна. – Чернігів, 2000. – 108 с.

Світлана Дудка

ПЕДАГОГІКА РУДОЛЬФА ШТАЙНЕРА В УКРАЇНІ

В сучасних умовах розвитку України як незалежної демократичної держави та в зв'язку з тими соціально-економічними процесами, що відбуваються в ній, постало питання про реформування системи освіти та пошуку нових альтернативних підходів до навчання і виховання підростаючого покоління. Ці альтернативні підходи спрямовані на формування активної, творчої, самодостатньої, високоморальної особистості, здатної цілком і повністю самореалізувати себе в житті. Одним з таких підходів виступає вальдорфська або Штайнер-педагогіка, яка визнана ЮНЕСКО в 2000 р. педагогікою XXI століття. Саме забезпеченню потреби суспільства у нових підходах до вирішення проблем навчання та вільного розвитку особистості сприяло створення вальдорфських шкіл та впровадження вальдорфської системи освіти в практику державних та приватних навчальних закладів України.

Вальдорфська школа як самобутній педагогічний феномен стала предметом особливої уваги дослідників наприкінці ХХ століття. У публікаціях сучасних педагогів і психологів ця проблема висвітлювалася: Н. Абашкіною, А. Агафоновим, Г. Апостоловою, І. Брехманом, О. Гребенщиківим, С. Журавльовою, В. Загвоздкіним, Т. Васильєвою, О. Іоновою, С. Лупаренко, Л. Масол, В. Новосельською, І. Нільсеном, Л. Родіоною, О. Папач, В. Пікельною, А. Пінським, О. Передерієм, О. Черкасовою та іншими. Наукові праці цих авторів присвячені вивченню окремих аспектів організації вальдорфської школи, процесам навчання і виховання в ній, розкриттю сутності ідей цієї концепції, дослідженням творчої спадщини її засновника німця Рудольфа Штайнера. Заслуговує на увагу дослідження О. Іонової щодо психологічних питань вальдорфської школи в контексті модернізації і вдосконалення української системи освіти.

Початок вальдорфській педагогіці було покладено німецьким ученим Рудольфом Штайнером, який 1919 року в м. Штутгарті (Німеччина) відкрив першу вальдорфську школу для дітей робітників і службовців тютюнової фабрики "Вальдорф-Асторія", звідки й походить її назва. Основною відмінністю цієї школи від інших тогочасних навчальних закладів було те, що навчатися тут могли діти різних національностей і соціальних станів. В Україну ідеї вальдорфської педагогіки почали проникати в 90-х роках минулого століття і знайшли сприятливий ґрунт для свого розвитку в Одесі.